

Nr 130

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag angående fondering jämlikt 39 § lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring; given Stockholms slott den 15 mars 1957.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

John Ericsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

Enligt 39 § lagen om allmän sjukförsäkring äger Konungen och riksdagen bestämma, att viss del av arbetsgivarnas bidrag till försäkringen skall ingå till en fond att förvaltas enligt grunder, som fastställas i enahanda ordning. För ändamålet inrättades år 1956 en fond, benämnd allmänna sjukförsäkringsfonden. Till denna har av arbetsgivarbidrag för år 1955 avsatts ca 76,6 milj. kronor. I propositionen föreslås, att fondering av arbetsgivarbidrag för år 1956 skall ske enligt samma regler som tillämpats vid nämnda fondering. Härigenom beräknas ytterligare ca 40 milj. kronor komma att tillföras fonden.

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 15 mars
1957.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, HEDLUND, PERSSON, LINDELL, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, NÄSGÅRD, KLING, ELIASSON.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anmäler chefen för socialdepartementet, statsrådet Ericsson, *fråga om fondering av bidrag för år 1956 från arbetsgivare till den allmänna sjukförsäkringen* samt anför.

Gällande bestämmelser

Bestämmelser om sjuk- och moderskapsförsäkringarna återfinnes i lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring (nr 1; ändr. 1948: 733, 1950: 621, 1953: 569, 1954: 244, 1954: 267, 1954: 518, 1955: 397, 1955: 402 och 1956: 74) samt i lagen den 21 maj 1954 om moderskapshjälp (nr 266; ändr. 1955: 403).

Den allmänna sjukförsäkringen är dels obligatorisk, dels frivillig. Den obligatoriska försäkringen utgöres av sjukvårdsförsäkring och sjukpenningförsäkring. Sistnämnda försäkring består av en försäkring för grundsjukpenning jämte barntillägg och en försäkring för tilläggssjukpenning. Moderskapshjälp, som i sin helhet är obligatorisk, utgöres av ersättning för förlossningsutgifter samt moderskapspenning. Den sistnämnda består av grundpenning, vilken i vissa fall förhöjes genom barntillägg, samt av tilläggspenning. Till försäkringarna för tilläggssjukpenning och tilläggspenning utgår ej statsbidrag. Dessa försäkringar finansieras helt med avgifter från de försäkrade samt arbetsgivarbidrag.

Enligt stadganden i 38 § sjukförsäkringslagen och 12 § lagen om moderskapshjälp har arbetsgivare att erlægga bidrag till kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för tilläggssjukpenning samt till kostnaderna för tilläggspenning. Bidraget skall för varje kalenderår utgöra, till sjukvårdsförsäkringen 0,1 procent, till försäkringen för tilläggssjukpenning 1 procent och till kostnaderna för tilläggspenning 0,04 procent, allt av den lön i penningar eller naturaförmåner, som arbetsgivaren under året utgivit till sådana hos honom anställda arbetstagare vilka är obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. För arbetstagare, som undanta-

gits från försäkringen för tilläggssjukpenning eller som är utländsk sjöman vilken inte är mantalsskriven i riket, beräknas ej bidrag. Inte heller tages vid bidragsberäkningen någon hänsyn till arbetstagares lön i vad denna överstiger 15 000 kronor för år räknat.

Om uppbörden av de ifrågavarande bidragen stadgas i en den 4 juni 1954 utfärdad förordning (nr 341).

Arbetsgivarbidrag, som belöper på ett kalenderår, skall enligt 39 § sjukförsäkringslagen — vilken enligt 12 § lagen om moderskapshjälp äger tillämpning också i fråga om arbetsgivarbidrag till moderskapsförsäkringen — i den ordning Kungl. Maj:t bestämmer fördelas mellan centralsjukkassorna i förhållande till, såvitt angår sjukvårdsförsäkringen antalet medlemmar vid utgången av kalenderåret och beträffande försäkringen för tilläggs-sjukpenning och tilläggspenning centralsjukkassornas och till dem anslutna lokalsjukkassors utgifter för dessa ändamål under kalenderåret. Konungen med riksdagen äger dock bestämma, att viss del av bidragen skall ingå till en fond att förvaltas enligt grunder, som fastställs i enahanda ordning.

Förut beslutad fondering

I proposition till 1956 års riksdag (nr 146) behandlades frågan om fondering av arbetsgivarbidrag för år 1955. Härvid erinrades, att arbetsgivarbidragen till försäkringarna för tilläggssjukpenning och tilläggspenning beräknats täcka ca 60 procent av kostnaderna för dessa försäkringar. Kungl. Maj:t föreslog, att inkomsterna av de på år 1955 belöpande arbetsgivarbidragen till försäkringarna i fråga skulle, i vad de översteg 60 procent av utgifterna för motsvarande ändamål, ingå till en särskilt inrättad fond, benämnd allmänna sjukförsäkringsfonden. Fondens medel skulle, i den mån de ej behövde tagas i anspråk för utbetalningar från fonden, placeras hos riksgäldskontoret mot ränta. Någon viss regel för fondmedlens utnyttjande borde ej fastställas, förrän ytterligare erfarenheter av den allmänna sjukförsäkringen vunnits. Skulle, innan en sådan regel blivit fastställd, behov föreligga att utnyttja fondmedlen, borde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta härom.

Beträffande syftet med fonderingen erinrades i propositionen om vad härom anförts i förarbetena till 39 § sjukförsäkringslagen. Avsikten var enligt förarbetena, att medel som kunnat fonderas under år med goda ekonomiska konjunkturen i landet och hög sysselsättningsgrad på arbetsmarknaden skulle disponeras i utjämnande syfte under tider, då en försämring av konjunkturläget och sysselsättningsgraden fick till följd en minskning av arbetsgivarbidragen, vilken inte uppvägdes av någon motsvarande sänkning av sjukkassornas utgifter i form av tilläggssjukpenning och tilläggspenning.

De i propositionen framlagda förslagen föranledde inte någon erinran från andra lagutskottet (utl. nr 28). Med anledning av en i ämnet väckt motion anförde utskottet bl. a. följande.

Det förhållandet, att det uppkomna överskottet uppgår till betydande belopp, aktualiserar emellertid frågan, huruvida de nu utgående arbetsgivarbidragen är riktigt avvägda för att man skall nå det resultat i fråga om fördelningen av kostnaderna mellan arbetsgivarna, de försäkrade och staten, som vid sjukförsäkringens tillkomst åsyftades; i fråga om tilläggssjukpenningen och tilläggspenningen avsåg man att arbetsgivarbidragen skulle täcka ungefär 60 procent av kostnaderna. Om arbetsgivarbidragen icke skulle komma att svara mot den del av försäkringskostnaderna, som från början avsetts, bör enligt utskottets mening, när tillräcklig erfarenhet vunnits, en omprövning ske av de bestämmelser, som reglerar bidragens storlek, i syfte att anpassa bidragen till vad de enligt statsmakternas mening vid försäkringens tillkomst bör täcka.

Riksdagen biföll propositionen (skr. 222).

I överensstämmelse med ifrågavarande beslut har av influtna arbetsgivarbidrag, belöpande på år 1955, avsatts 76 585 842 kronor till allmänna sjukförsäkringsfonden.

Riksförsäkringsanstaltens förslag jämte yttrande däröver

Riksförsäkringsanstalten har (skr. 11/2 1957) anfört, att arbetsgivarbidragen för år 1956 enligt verkställd preliminär uppskattning beräknas komma att uppgå till omkring 250 milj. kronor, varav omkring 228 milj. kronor beräknas belöpa på försäkringarna för tilläggssjukpenning och tilläggspenning. De försäkrades avgifter för år 1956 för dessa två försäkringar torde komma att utgöra omkring 170 milj. kronor. Utgifterna under år 1956 för tilläggssjukpenning och tilläggspenning beräknas preliminärt till omkring 315 milj. kronor. Arbetsgivarbidrag och försäkringsavgifter avseende försäkringarna för tilläggssjukpenning och tilläggspenning, tillhoppa 398 milj. kronor, kan således för år 1956 beräknas överstiga utgifterna för försäkringarna med omkring 83 milj. kronor.

Om de fonderingsregler som beslutats för år 1955 tillämpas också för 1956, skulle enligt anstalten för sistnämnda år till allmänna sjukförsäkringsfonden överföras ett belopp av omkring 40 milj. kronor. Sjukförsäkringsfonden skulle därefter på ifrågavarande del av försäkringen kunna beräknas redovisa ett överskott på sammanlagt 40 à 45 milj. kronor.

Riksförsäkringsanstalten finner skäl föreligga för en fondering enligt för år 1955 beslutade grunder jämväl av de på år 1956 belöpande arbetsgivarbidragen avseende försäkringarna för tilläggssjukpenning och tilläggspenning.

Anstalten erinrar vidare, att arbetsgivarbidragen för år 1955 till sjukvårdsförsäkringen inte till någon del fonderats centralt. Inte heller i fråga om motsvarande bidrag för år 1956 finner anstalten en sådan fondering påkallad, då bidragens andel av beräknade kostnader för försäkringen liksom under 1955 torde komma att bli mindre än som ursprungligen avsetts.

De obligatoriska sjuk- och moderskapsförsäkringarna, i vad de avser annat än tilläggsjukpenning och tilläggspenning, kan enligt anstalten komma att för år 1956 lämna ett överskott på sammanlagt 5 å 10 milj. kronor. Vid en överföring av arbetsgivarbidrag till allmänna sjukförsäkringsfonden enligt föreslagna grunder kan alltså det för fondering i sjukkassorna tillgängliga överskottet, såvitt avser den obligatoriska försäkringen för år 1956, beräknas uppgå till omkring 50 milj. kronor.

Med hänsyn till att den korta tid, under vilken den allmänna sjukförsäkringen har varit i kraft, icke ger säkert underlag för en bedömning av den framtida utvecklingen, anser sig anstalten böra föreslå fondering endast i fråga om 1956 års arbetsgivarbidrag.

Svenska sjukasseförbundet har inte funnit riksförsäkringsanstaltens framställning påkalla ett ställningstagande från förbundets sida till frågan rörande fonderingen framdeles av det för försäkringarna för tilläggsjukpenning och tilläggspenning avsedda arbetsgivarbidraget. Förbundet har ingen erinran att göra mot att överföring för år 1956 till allmänna sjukförsäkringsfonden av arbetsgivarbidrag sker i enlighet med riksförsäkringsanstaltens hemställan.

Departementschefen

Enligt 39 § lagen om allmän sjukförsäkring och 12 § lagen om moderskapshjälp äger Konungen med riksdagen bestämma, att viss del av arbetsgivarbidragen till sjuk- och moderskapsförsäkringarna skall ingå till en fond att förvaltas enligt grunder, som fastställas i enahanda ordning.

Vid fastställande av de nu gällande reglerna för uttagning av arbetsgivarbidrag till försäkringarna för tilläggsjukpenning och tilläggspenning har beräknats, att bidragen skall täcka ungefär 60 procent av kostnaderna för nämnda försäkringar. Såväl för 1955 som för 1956 har bidragen uppgått till större belopp än som erfordras för täckande av denna kostnadsdel.

Vid anmälan av propositionen nr 146 till 1956 års riksdag anförde jag, att jag ansåg det välbetänkt att en central fondering av arbetsgivarbidrag verkställdes, så att tillfälliga mera betydande ökningarna av utgifterna för tilläggsjukpenning eller tilläggspenning eller tillfälliga minskningar av arbetsgivarbidragen inte behövde resultera i avgiftsändringar eller att sjukkassornas för andra delar av verksamheten fonderade medel behövde tagas i anspråk. På grund härav tillstyrkte jag riksförsäkringsanstaltens förslag

om central fondering av de på år 1955 belöpande arbetsgivarbidragen till den del de översteg 60 procent av de under året i de allmänna sjukförsäkringskassorna bokförda utgifterna för tilläggssjukpenning och tilläggsspenning. Fonderingen skulle ske i en särskild fond, benämnd allmänna sjukförsäkringsfonden, varvid medlen skulle mot ränta insättas i riksgäldskontoret. Statsmakterna beslöt i enlighet med detta förslag. Fonden har på grund härav tillförts ett belopp av ca 76,6 milj. kronor.

Riksförsäkringsanstaltens nu föreliggande förslag innebär, att beträffande arbetsgivarbidragen för år 1956 skall tillämpas samma fonderingsförfarande som i fråga om bidragen för 1955. Fonderingen beräknas komma att avse ca 40 milj. kronor.

Jag anser en fortsatt central fondering av arbetsgivarbidrag motiverad och tillstyrker, att en sådan kommer till stånd i enlighet med riksförsäkringsanstaltens förslag. Allmänna sjukförsäkringsfonden bör alltså tillföras det belopp, varmed de på år 1956 belöpande arbetsgivarbidragen till försäkringarna för tilläggssjukpenning och tilläggsspenning överstiger 60 procent av de under året i de allmänna sjukförsäkringskassorna bokförda utgifterna för nämnda ändamål. För förvaltningen av de fonderade medlen samt dessas utnyttjande bör gälla samma regler som för de på år 1955 belöpande bidrag, vilka tillförts fonden.

I utlåtande över förenämnda proposition 1956:146 anförde andra lagutskottet bl. a., att om arbetsgivarbidragen inte skulle komma att svara mot den del av försäkringskostnaderna, som från början avsetts, en omprövning, när tillräcklig erfarenhet vunnits, borde ske av de bestämmelser som reglerar bidragens storlek i syfte att anpassa bidragen till vad de enligt statsmakternas mening vid försäkringens tillkomst borde täcka. Med anledning härav vill jag framhålla, att enligt min mening förutsättningar för en dylik omprövning ännu inte föreligger. Det torde i detta sammanhang vara tillräckligt att erinra om att försäkringen endast varit i verksamhet något mer än två år, under vilken tid sysselsättningen varit mycket god och sjukligheten låg, samt att överskottet av arbetsgivarbidrag för år 1956 beräknas bli avsevärt mindre än för 1955.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta, att

- a) allmänna sjukförsäkringsfonden skall tillföras det belopp, varmed de på år 1956 belöpande arbetsgivarbidragen till tilläggssjukpenning enligt lagen om allmän sjukförsäkring och tilläggsspenning enligt lagen om moderskapshjälp överstiger 60 procent de under året i de allmänna sjukförsäkringskassorna bokförda utgifterna för nämnda ändamål;

b) för förvaltning och utnyttjande av de sålunda fonderade medlen skall gälla samma regler som beträffande de på år 1955 belöpande arbetsgivarbidrag, vilka tillförts fonden.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Karin Wickström
